

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Eutropii Breviarium Historiae Romanae

Eutropius

Norimbergae, MDCCLXXXIV.

VD18 12711160

Liber Octavvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16405

palatio, anno aetatis XLV, imperii quinto decimo. Funus eius cum ingenti dedecore per vespillones exportatum, et ignobiliter est sepultum.

LIBER OCTAVVS.

CAP. I. **A**nno octingentesimo et quinquagesimo ab urbe condita, Vetere et Valente consulibus, respublica ad prosperrimum statum rediit, bonis principibus ingenti felicitate commissa. Domitiano enim, exitiabili tyranno, NERVA successit, vir in priuata vita moderatus et strenuus; nobilitatis mediae. Qui senex admodum, operam dante Petronio Secundo, praefecto praetorio; item Parthenio interfectore Domitiani, imperator factus, aequissimum se et ciuillissimum praebuit. Reipublicae diuina prouisione consuluit, Traianum adoptando. Mortuus est Romae post annum et quatuor menses imperii sui, ac dies octo: aetatis septuagesimo et altero anno: atque inter diuos relatus est.

CAP.

CAP. II. Succedit ei VLPIVS CRINITVS TRAIANVS, natus Italicae in Hispania, familia antiqua magis, quam clara. Nam pater eius primum COS. fuit: imperator autem apud Agrippinam in Galliis factus est. Rempublicam ita administravit, ut omnibus principibus merito praeferatur. Inusitatae civilitatis et fortitudinis fuit. Romani imperii, quod post Augustum defensum magis fuerat, quam nobiliter ampliatum, fines longe, lateque diffudit: urbes trans Rhenum in Germania reparavit. Daciam, Decibalo victo, subegit, provincia trans Danubium facta in his agris, quos nunc Taiphali habent, Victophali et Theruingi. Ea provincia decies centena millia passuum in circuitu tenet.

CAP. III. Armeniam, quam occupauerant Parthi, recepit, Parthamasire occiso, qui eam tenebat. Albanis regem dedit. Iberorum regem, et Sauromatarum, et Bosporanorum, et Arabum, et Osdroenorum, et Colchorum, in fidem accepit. Corduenos, Marcomedos occupavit; et Anthemusium magnam Persidis regionem; Seleuciam et Cteliphonem, Babylonem et Messenios vicit ac tenuit:

nuit: usque ad Indiae fines et mare rubrum accessit: atque ibi tres prouincias fecit, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam, cum his gentibus, quae Madenam attingunt. Arabiam postea in prouinciae formam redegit. In mari rubro classem instituit; ut per eam Indiae fines vastaret.

CAP. IV. Gloriam tamen militarem ciuilitate et moderatione superauit, Romae et per prouincias aequalem se omnibus exhibens; amicos salutandi causa frequentans, vel aegrotantes; vel cum festos dies habuissent, conuiuia cum iisdem indiscreta vicissim habens; saepe in vehiculis eorum sedens; nullum senatorum laedens, nihil iniustum ad augendum fiscum agens; liberalis in cunctos, publice priuatimque ditans omnes, et honoribus augens, quos vel mediocri familiaritate cognouisset; orbem terrarum aedificans; multas immunitates ciuitatibus tribuens; nihil non tranquilum et placidum agens; adeo, ut omni eius aetate unus senator damnatus sit, atque is tamen per senatum, ignorante Traiano. Ob haec per orbem terrarum
Deo

Deo proximus, nihil non venerationis
meruit et viuus et mortuus.

CAP. V. Inter alia dicta hoc ipsius
fertur egregium. Amicis enim culpanti-
bus, quod nimis circa omnes communis
esset, respondit: *Talem se imperatorem
esse priuatis, quales esse sibi imperatores
priuatus optasset.* Post ingentem igitur
gloriam belli domique quaelitam, e Per-
fide rediens, apud Seleuciam Isauriae pro-
fluuium ventris exstinctus est. Obiit au-
tem aetatis anno LXIII, mense nono,
et die quarto: imperii anno XIX, mense
VI, die XV. Inter diuos relatus est, so-
lusque omnium intra urbem sepultus.
Ossa eius collocata in urna aurea in foro,
quod aedificauit, sub columna sita sunt:
cuius altitudo CXLIV pedes habet. Hu-
ius tantum memoriae delatum est, ut us-
que ad nostram aetatem non aliter in se-
natu principibus acclametur, nisi FELI-
CIOR AVGVSTO, MELIOR TRAIA-
NO. Adeo in eo gloria bonitatis obti-
nuit, ut vel adsentantibus, vel vere
laudantibus occasionem magnificentissimi
praestet exempli.

CAP. VI. Defuncto Traiano, AELIUS HADRIANVS creatus est princeps; sine aliqua quidem voluntate Traiani, sed operam dante Plotina, Traiani uxore. Nam eum Traianus, quanquam consobrinae filium, viuus noluerat adoptare. Natus et ipse Italicae in Hispania; qui Traiani gloriae inuidens statim prouincias tres reliquit, quas Traianus addiderat; et de Assyria, Mesopotamia, et Armenia reuocauit exercitus, ac finem imperii esse voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conatum, amici deterruerunt, ne multi ciues Romani barbaris traderentur; propterea quod Traianus, victa Dacia, ex toto orbe Romano infinitas eo copias hominum transtulerat, ad agros et urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decibali viris fuerat exhausta.

CAP. VII. Pacem tamen omni tempore imperii sui habuit, semel tantum per praesidem dimicauit; orbem Romanum circumiit; multa aedificauit. Facundissimus Latino sermone, Graeco eruditissimus fuit: non magnam clementiae gloriam habuit; diligentissimus tamen circa aerarium, et militum disciplinam. Obiit

Obiit in Campania, maior sexagenario, imperii anno XXI, mense X, die XXIX. Senatus ei tribuere noluit diuinos honores: tamen cum successor ipsius Titus Aurelius Fulvius Antoninus hoc vehementer exigeret, et uniuersi senatores palam resisterent, tandem obtinuit.

CAP. VIII. Ergo Hadriano successit T. ANTONINVS FVLVIVS BOIONI-
VS, idem etiam PIVS nominatus; genere claro, sed non admodum vetere; vir insignis, et qui merito Numae Pompilio conferatur, ita ut Romulo Traianus aequetur. Vixit ingenti honestate priuatus; maiori, in imperio; nulli acerbus, cunctis benignus: in re militari moderata gloria, defendere magis prouincias, quam amplificare studens, viros aequissimos ad administrandam rempublicam quaerens; bonis honorem habens, improbos sine aliqua acerbitate detestans: regibus amicis venerabilis non minus, quam terribilis; adeo ut barbarorum plurimae nationes depositis armis, ad eum controuersias suas litesque deferrent, sententiaeque eius parerent. Hic ante imperium ditissimus, opes quidem omnes suas stipendiis militum, et circa

amicos liberalitatibus minuit; verum
aerarium opulentum reliquit. PIVS pro-
pter clementiam dictus est. Obiit apud
Lorium, villam suam, milliario ab urbe
XII. vitae anno LXXIII. imperii XXIII.
atque inter diuos relatus est, et merito
consecratus.

CAP. IX. Post hunc imperavit MAR-
CVS ANTONINVS VERVS, haud du-
bie nobilissimus; quippe cum eius origo
paterna a Numa Pompilio, materna a Sa-
lentino rege penderet: et cum eo L.
ANNIVS ANTONINVS VERVS.
Tumque primum Romana respublica duo-
bus, aequo iure imperium administranti-
bus, paruit: cum usque ad eos, singulos
semper habuisset Augustos.

CAP. X. Hi et genere inter se con-
iuncti fuerunt. et adfinitate. Nam Ve-
rus Annius Antoninus, M. Antonini fi-
liam in matrimonium habuit: M. autem
Antoninus gener Antonini Pii fuit per
uxorem Galeriam Faustinam iuniorem
consobrinam suam. Hi bellum contra
Parthos gesserunt; qui post victoriam
Traiani tum primum rebellauerant. Ve-
rus Antoninus ad id profectus est: qui
Antiochiae et circa Armeniam agens,
multa

multa per duces, et ingentia patrauit: Seleuciam, Assyriae urbem nobilissimam, cum quadraginta millibus hominum cepit: Parthicum triumphum reuexit; cum fratre eodemque socero triumphauit. Obiit tamen in Venetia, cum a Concordia ciuitate Altinum proficisceretur, et cum fratre in vehiculo sederet; subito sanguine ictus, casu morbi, quem Graeci ἀπὸ πλῆξιν vocant. Vir ingenii parum ciuilis; reuerentia tamen fratris nihil unquam atrox ausus. Cum obisset undecimo imperii anno, inter deos relatus est.

CAP. XI. Post eum MARCVS ANTONINVS solus rempublicam tenuit, vir, quem mirari facilius quis, quam laudare possit. A principio vitae tranquillissimus: adeo ut in infantia quoque vultum nec ex gaudio, nec ex moerore mutaret. Philosophiae deditus Stoicae; ipse etiam non solum vitae moribus; sed etiam eruditione philosophus: tantae admirationis adhuc iuuenis, ut eum successorem parauerit Hadrianus relinquere: adoptato tamen Antonino Pio, generum

esse ei idcirco voluerit, ut hoc ordine ad imperium perueniret.

CAP. XII. Institutus est ad philosophiam per Appollonium Chalcedonium; ad scientiam litterarum Graecarum, per Sextum Chaeronensem, Plutarchi nepotem. Latinas autem litteras eum Fronto, orator nobilissimus, docuit. Hic cum omnibus Romae aequo iure egit, ad nullam insolentiam elatus imperii fastigio liberalitatis promptissimae: prouincias ingenti benignitate et moderatione tractauit. Contra Germanos eo principes feliciter gestae sunt. Bellum ipse unum gessit Marcomannicum: sed quantum nulla memoria fuit, adeo, ut Punicis conferatur. Nam eo grauius est factum, quod uniuersi exercitus Romani perierant. Sub hoc enim tantus casus pestilentiae fuit, ut post uictoriam Perficam, Romae ac per Italiam prouinciasque, maxima hominum pars, militum omnes fere copiae languore defecerint.

CAP. XIII. Ingenti ergo labore et moderatione, cum apud Carnuntum iugitriennio perseuerasset, bellum Marcomannicum confecit, quod cum his Quadi, Vandali, Sarmatae, Sueui, atque
omnis

omnis barbaria commouerat : multa hominum millia interfecit : ac Pannoniis fernitio liberatis, Romae rursus cum Commodo Antonino, filio suo, quem iam Caesarem fecerat, triumphauit. Ad huius belli usum, aerario exhausto, cum largitiones nullas haberet, neque indicere prouincialibus aut senatui aliquid vellet; instrumentum regii cultus, facta in foro diui Traiani sectione, distraxit: vasa aurea, pocula crySTALLINA et murrhina, uxori ac suam sericam ac auream vestem; multa ornamenta gemmarum: ac per duos continuos menses ea venditio habitata est, multumque auri redactum. Post victoriam tamen emtoribus pretia restituit, qui reddere comparata voluerunt: molestus nulli fuit, qui maluit semel empta retinere.

CAP. XIV. Hic permisit viris clarioribus, ut conuiuia eodem cultu, quo ipse, et ministris similibus, exhiberent. In editione munerum post victoriam adeo magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuisse tradatur. Cum igitur fortunatam rempublicam et virtute et mansuetudine reddidisset, obiit XVIII imperii anno, vitae LXI, et omnibus

cor-

certatim adnitentibus, inter diuos relat-
tus est.

CAP. XV. Huius successor L. AN-
TONINVS COMMODVS nihil pater-
num habuit: nisi quod contra Germanos
feliciter et ipse pugnauit. Septembrem
mensē ad nomen suum transferre cona-
tus est, ut Commodus diceretur. Sed
luxuria et obscenitate deprauatus, gla-
diatoriis armis saepissime in ludo, dein-
ceps etiam in amphitheatro cum huius-
modi hominibus saepe dimicauit. Obiit
morte subita atque adeo, ut strangulatus,
vel veneno interfectus putaretur: cum
annis XII post patrem, et VIII mensibus
imperasset; tanta execratione omnium,
ut hostis humani generis etiam mortuus
iudicaretur.

CAP. XVI. Huic successit PERTI-
NAX, grandaeuus iam, ut qui septua-
genariam attigisset aetatem; praefecturam
urbi tum agens, ex S. C. imperare iussus.
Octogesimo imperii die, praetorianorum
militum seditione, et Iuliani scelere occi-
sus est.

CAP. XVII. Post eum SALVIVS
IVLIANVS rempublicam inuasit, vir
nobilis et iure peritissimus; nepos Saluii
Iu-

Juliani, qui sub diuo Hadriano *perpetuum* composuit *edictum*. Victus est a Seuero apud Muluim pontem, interfectus in palatio. Vixit mensibus septem, postquam coeperat imperare.

CAP. XVIII. Hinc imperii Romani administrationem SEPTIMIUS SEVERUS accepit: oriundus ex Africa, provincia Tripolitana, oppido Lepti. Solus omni memoria et ante et postea ex Africa imperator fuit. Hic primum fisci advocatus, mox militaris tribunus, per multa deinde ac varia officia atque honores, usque administrationem totius reipublicae venit. Pertinacem se appellari voluit, in honorem eius Pertinacis, qui a Iuliano fuerat occisus. Parcus admodum fuit, natura saeuus: bella multa, et feliciter gessit. Pescennium Nigrum, qui in Aegypto et Syria rebellauerat, apud Cyzicum interfecit. Parthos vicit et Arabas interiores et Adiabenos Arabas eo usque superauit, ut etiam prouinciam ibi faceret; idcirco Parthicus, et Arabicus Adiabenicus dictus est. Multa toto Romano orbe reparauit. Sub eo etiam Clodius Albinus, qui in occidendo Pertinace socius fuerat Iuliano, Caesarem

farem se in Gallia fecit: victusque apud Lugdunum est, et interfectus.

CAP. XIX. Seuerus autem praeter bellicam gloriam etiam ciuilibus studiis clarus fuit, et litteris doctus, philosophiae scientiam ad plenum adeptus. Nouissimum bellum in Britannia habuit: utque receptas prouincias omni securitate muniret, vallum per XXXII millia passuum a mari ad mare deduxit. Decessit Eboraci admodum senex, imperii anno sexto decimo, mense tertio; et diuus appellatus est. Nam filios duos successores reliquit, Bassianum et Getam: sed Bassiano Antonini nomen a senatu voluit imponi. Itaque dictus est M. Aurelius Antoninus Bassianus; patrique successit. Nam Geta hostis publicus iudicatus, confestim periit.

CAP. XX. MARCVS igitur AVRELIVS ANTONINVS BASSIANVS, idemque CARACALLA, morum fere paternorum fuit; paullo asperior, et minax. Opus Romae egregium fecit lauari, quae Antoninianae appellantur; nihil praeterea memorabile. Impatiens libidinis; ut qui nouercam suam Iuliam uxore-

uxorem duxerit. Defunctus est in Osdroene apud Edeffam, moliens aduersum Parthos expeditionem, anno imperii VI, mense II, vix egressus aetatis XLIII annum, funere publico elatus est.

CAP. XXI. OPILIVS deinde MACRINVS, qui praefectus praetorio erat, cum filio DIADVMENO facti imperatores, nihil memorabile ex temporis breuitate gesserunt. Nam imperium eorum duum mensium, et unius anni fuit. Seditione militari ambo pariter occisi sunt.

CAP. XXII. Creatus est post hos M. AVRELIVS ANTONINVS. Hic Antonini Caracallae filius putabatur: sacerdos autem Heliogabali templi erat. Is cum Romam ingenti et militum et senatus expectatione venisset, probris se omnibus contaminavit. Impudicissime et obscoenissime vixit, biennioque post et VIII mensibus tumultu interfectus est militari; et cum eo mater Symia Syra.

CAP.

CAP. XXIII. Successit huic AVRELIVS ALEXANDER; ab exercitu Caesar, a senatu Augustus nominatus; iuuenis admodum: susceptoque aduersus Persas bello, Xerxem eorum regem gloriosissime vicit. Militarem disciplinam feuerissime rexit; quasdam tumultuantes legiones integras exauctorauit. Adseforem habuit, vel scrinii magistrum, Vlpianum, iuris conditorem. Romae quoque fauorabilis fuit. Periit in Gallia, militari tumultu, tertio decimo imperii anno, et die VIII; in matrem suam Mammaeam unice pius.

LIBER NONVS.

CAP. I. Post hunc MAXIMINVS ex corpore militari primus ad imperium accessit sola militum voluntate, cum nulla senatus intercessisset auctoritas: neque ipse senator esset. Is bello aduersus Germanos feliciter gesto, cum a militibus imperator esset appellatus, a Pupieno Aquileiae occisus est, de-